
Minneord

OSS IMELLOM

Tor Vilgeir Ødegaard er død, 83 år gammel. En bauta i norsk sosialmedisin er borte.

Tor Ødegaard tok medisinsk embetseksamen i 1952. Han var distriktslege både i Sør-Norge og Nord-Norge og tok master ved London School of Hygiene and Tropical Medicine. De internasjonale engasjementene var mange, bl.a. i et Redd Barna-prosjekt i Tanzania og i Hellas for å tilrettelegge rehabiliteringstilbudet for funksjonshemmede.

Gjennom sitt arbeid og videreutdanning var han godt kvalifisert for sitt videre arbeid innen offentlig helseforvaltning. Fra 1974 var han overlege og leder av kontoret for sosialmedisin i Helsedirektoratet. Han var en leder med klare mål, basert på respekt og omsorg for enkeltmennesket. Hans engasjement for funksjonshemmede, kronisk syke og utsatte grupper fulgte ham gjennom hele livet.

Han var sentral i starten på og utformingen av behandlingsreiser til utlandet for pasienter med revmatiske sykdommer og psoriasis. Kontakten med de funksjonshemmedes organisasjoner var tett. Også kvinners rettigheter og ny lov om selvbestemt abort var han opptatt av. Han styrket det forebyggende arbeidet mot uønskede svangerskap og kjønnssykdommer. Plakatene fra 1980-årene om at «I natt får 36 nordmenn kjønnssykdommer» var provoserende for enkelte, men Tor mente det var nødvendig å ta nye metoder i bruk for å nå målet.

For de av oss som begynte i Helsedirektoratet med Tor som sjef, ble det en lærerik tid. Han lærte oss om forholdet mellom forvaltning og politikk, han ga oss ansvar og inspirerte oss, og sist, men ikke minst – han preget oss med sitt menneskesyn og demokratiske holdninger. Det var et privilegium å ha Tor som læremester.

Tor ble fylkeslege i Buskerud i 1985 og senere fylkeslege i Akershus, der han var til han gikk av som pensjonist. Men pensjonisttilværelsen var ingen brems for engasjementet og nysgjerrigheten, og hans interesser strakk seg langt utover medisinen. Som pensjonist studerte han i ti år ved Universitetet i Oslo – bl.a. historie, religionshistorie, islam og kvinners rettigheter innen de ulike trossamfunn. Kort tid før han døde vurderte han om han skulle begynne på et nytt fag! Han gikk på tegnekurs, og han var aktiv musiker helt til det siste.

Tor var gjennom en rekke år bekymret for sosialmedisinens fremtid. Han mente at den kliniske sosialmedisinen med fokus på enkeltmenneskets problemer, familie og arbeidsplass var svekket til fordel for det mer diffuse begrepet «samfunnet». Han mente at man lett mister viktige dimensjoner og deler av virkeligheten for enkeltmennesket.

Nina og Tor fikk noen gode år sammen. De reiste mye og planla nye reiser. Men dessverre satt sykdommen en stopper for det. Og vi som fikk gleden av å bli kjent med Tor, sitter fattigere tilbake. Våre tanker går til Nina og resten av familien.

Publisert: 8. april 2011. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.11.0335

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 22. mars 2026.